

Wat weet je nog van de vorige les? Vertel!

1. Wat gebeurde er met de inheemse indianenstammen in het Caribisch gebied in de jaren nadat Christoffel Columbus de eilanden had 'ontdekt'?
2. Kun je uitleggen wat de West-Indische Compagnie (WIC) was?
3. Je zou kunnen zeggen dat de West-Indische Compagnie verantwoordelijk was voor welvaart aan de ene kant, maar ook voor veel leed aan de andere kant. Wat is in jouw ogen het positieve en het negatieve in de nalatenschap van de WIC?
4. Hoe is Caribisch Nederland in de 20ste eeuw een toeristische trekpleister geworden?
5. Wat weet je over het Sranantongo?
6. Kun je uitleggen waarom het Surinaams-Nederlands een *natiolect* wordt genoemd?

De status van de Caribische eilanden. Je gaat een fragmentje bekijken uit het Nederlandse NOS-journaal van 10 oktober 2010. Lees daarna de onderstaande vragen. Bekijk het fragment opnieuw en bespreek dan de antwoorden in groepjes van 2 of 3 leerlingen.

- 1 a) Welke drie eilanden vormen samen de Bovenwindse eilanden?

.....

- b) Welke drie eilanden vormen samen de Benedenwindse eilanden?

.....

- 2 a) Waar komen de namen 'boven- en benedenwinds' vandaan?

.....

- b) Wie had er belang bij de windrichting nabij de eilanden?

.....

- 3 a) Welke drie eilanden zijn in 2010 een zelfstandig land binnen het koninkrijk?

.....

- b) Welke drie eilanden kozen ervoor om gemeenten van Nederland te zijn?

.....

- 4 Drie eilanden kozen ervoor een gemeente van Nederland te worden. Wat zou dat, volgens jou, moeten betekenen voor het onderwijs in die landen? Welke uitdagingen zouden hierdoor kunnen ontstaan?

.....

.....

Tekst A

Nederlands op de Cariben

De officiële taal

Het Nederlands is een officiële taal op de voormalige Nederlandse Antillen, wat we nu het Caribisch deel van het Koninkrijk noemen. Toch kun je met het Nederlands lang niet overal terecht. En niet alle mensen op de eilanden begrijpen Nederlands. Hoe zit dat?

De omgangstaal op de Cariben, dus de taal die mensen gebruiken in het dagelijks leven, is meestal niet het Nederlands. De omgangstalen zijn het Engels op de Bovenwindse eilanden en het Papiamentu op de Benedenwindse eilanden. Vaak wordt binnenshuis nog een andere taal gesproken: de thuistaal. Veel mensen die op de Antillen wonen, zijn daar niet geboren. Ze komen uit Spaanssprekende gebieden zoals Haïti, de Dominicaanse republiek, Venezuela of Colombia. Maar ook uit andere landen: China, Frankrijk, Libanon, Denemarken of Nederland. De thuistaal van deze mensen is dus de taal van het land waar zij of hun ouders vandaan komen. En dan is er nog de schooltaal: afhankelijk van op welk eiland je woont en van je leeftijd, is dat Papiamentu, Engels of Nederlands.

Wat is Papiaments?

Het is een taal die wordt gesproken op de eilanden Aruba, Bonaire en Curaçao. De naam Papiaments is afgeleid van de Portugese termen voor brabbelen (respectievelijk papia en papear). Er zijn twee varianten: het Papiamentu (op Aruba) en het Papiamentu (op Curaçao en Bonaire). Het verschil zit 'm, zoals de naam al doet vermoeden, onder meer in het gebruik van de o en de u.

(Bron: Wikipedia)

Omdat Nederlands sowieso de officiële taal is, krijgen alle leerlingen Nederlandse les. Meestal gaat dat op de basisscholen om een paar uur per week. Op middelbare scholen is dat drie à vijf uur per week. Eigenlijk is en blijft het Nederlands zowel voor leerlingen als voor leerkrachten een vreemde taal - en meestal niet eens de eerste vreemde taal.

Verplicht

Waarom is het Nederlands op school dan toch verplicht? Daar zijn een aantal redenen voor. Ten eerste: omdat de wetgeving in het Nederlands is. Om een baan als ambtenaar of dienstverlener te kunnen vinden, moet je Nederlands kunnen spreken en schrijven. Ten tweede: omdat het hoger onderwijs in Nederland, in vergelijking met andere landen, niet duur is. Dat is natuurlijk een belangrijke stimulans voor ouders die hun kinderen willen laten studeren. Ten slotte geeft de beheersing van het Nederlands iemand een zekere mate van status, omdat vroeger de elite (die in Nederland gestudeerd had) Nederlands sprak.

Toch zijn er steeds meer mensen op de Antillen die vinden dat het Nederlands als officiële taal mag worden afgeschaft.

Eén taal, twee werelden

Zit je op een school waar Nederlands de instructietaal is, dan doe je als leerling op de Cariben al je examens in het Nederlands. Dus ook voor vakken als scheikunde, economie en geschiedenis. Maar het is niet alleen de taal die een struikelblok kan vormen, veelal hebben de leerlingen veel moeite om zich in te leven in de situaties die in de lesboeken en examenopdrachten beschreven worden. De examens zijn namelijk altijd dezelfde als die in Nederland.

Vertel aan je partner...

Wat weet je over de omgangstaal, thuistaal en schooltaal op de Cariben?

Met welke problemen kunnen leerlingen op de Cariben geconfronteerd worden als ze les volgen in het Nederlands?

Tekst B

Het Nederlands in Suriname

Enorme taalvaardigheid

In Suriname en in grote delen van het Caribisch gebied ontstonden al in de zeventiende eeuw nieuwe talen door ingewikkelde taalkundige aanpassingsprocessen. Dat gebeurde als gevolg van intensieve contacten tussen mensen van zeer uiteenlopende achtergronden (ras, taal, godsdienst, relatievormen) en van zeer ongelijke maatschappelijke positie (slaven en vrije mensen; koloniale bestuurders, planters, werkvolk). De oorsprong van die nieuwe talen lag enerzijds bij de talen van de Europese landen met koloniën (Engels, Nederlands, Frans, Spaans) en anderzijds bij de handelscontacten, de slavenhandel en de slavernij. Talen raakten met elkaar vermengd (creolisering) en zo ontstonden nieuwe moedertalen bij de slaven in de Nieuwe Wereld.

We hebben het al gehad over de meertaligheid van de mensen in de Cariben en in Suriname. Het door elkaar gebruiken van verschillende talen in een en hetzelfde gesprek is in deze regio van de wereld heel normaal. *Code switching* heet dat in de taalkunde: het gebruik van woorden en zinnen uit de ene taal, terwijl je eigenlijk een gesprek in een andere taal voert. Lastig? Nee hoor, het getuigt net van een enorme taalvaardigheid.

Elke taal zijn functie

Het Sranantongo heeft een carrière doorgemaakt van ‘moedertaal van de slaven’ tot algemeen verspreide cultuurtaal in Suriname. Het heeft literatuur in alle genres, met vanouds ook bijbelvertalingen, teksten van liedboeken en gebedenboeken. De talen in Suriname hebben echter verschillende functies. Zo heeft het Nederlands als officiële taal een hogere positie, en de rest van de ongeveer 20 inheemse en creoolse talen in Suriname heeft die niet. Die worden bijvoorbeeld niet voor officiële documenten gebruikt en worden officieel niet als instructietaal op school gebruikt. Maar zij worden wel gewaardeerd als eigen cultuurtalen waarmee de Surinamers zich verbonden voelen.

In het dagelijkse taalverkeer weet de Surinamer precies wanneer hij welke taal moet of kan gebruiken en waarom hij eventueel aan *code switching* doet. Iemand kan je gewoon vragen: ‘*Sort dyugudyugu yu e meki*, waar maak je je druk om?’ (‘Wat een heisa maak je, ...’). En jouw antwoord kan luiden: ‘*A no dyugudyugu mi meki*, ik heb hem gewoon verteld waar het op staat!’ (‘Ik heb geen heisa gemaakt, ...’). Maar in het parlement, de rechtspraak en op school is het al Nederlands wat de klok slaat. Toch houden de Surinamers van hun eigen talen en blijft het Sranantongo erg populair.

Sranantongo mannentaal?

Onderzoek heeft uitgewezen wat op straat in Suriname tegenwoordig vaak duidelijk te merken is: het Sranantongo is bij bepaalde bevolkingsgroepen vooral een ‘mannentaal’ geworden - hoewel veel vrouwen het ook spreken. Mannen spreken onderling veel Sranantongo, dat als een ruwe straattaal wordt beschouwd. Het Nederlands is daarentegen belangrijk als je naar een hogere opleiding wil en een goede baan zoekt.

Toch is het spreken van Sranantongo als het ware een teken van mannelijkheid. Onderling dan en wanneer het ‘mag’: op straat, voor de gezelligheid, bij een informeel overleg. Een vrouw zomaar aanspreken in het Sranantongo wordt beschouwd als onbeleefd gedrag. En een leerkracht op school of een hogere in functie zomaar aanspreken in het Sranantongo, dat doe je al helemaal niet. Kinderen spreken volwassenen bij voorkeur aan in het Nederlands, behalve als zij met hun eigen ouders een andere taal spreken. Het blijkt ook dat schelden het meest in het Sranantongo wordt gedaan, maar als iemand uitlegt waarom hij boos was, gebeurt dat weer vaker in het Nederlands.

Vertel aan je partner...

Leg uit wat *code switching* is en geef een voorbeeld.

Wat is de functie van het Nederlands in Suriname?

Hoe kijken Surinamers naar het Sranantongo?

MUZIEK

Kenny B & Jeffrey Spalburg: 'Paramaribo-o-o'

Kenny B (°1961) is een Surinaams-Nederlandse zanger, oud-militair en vredesonderhandelaar. In de jaren 80 diende hij in het Nationale Leger van Suriname. Sinds 1991 woont hij in Nederland. Muzikaal werd hij vooral beïnvloed door Bob Marley. Hij is een liefhebber van jazzmuziek en moderne r&b. Kenny B zingt in het Engels, Nederlands, Sranantongo en Aucaans.

Jeffrey Spalburg (°1971) is een Nederlandse zanger en stand-upcomedian van Surinaamse afkomst. Hij schrijft en acteert voor theater en televisie. De remix van zijn lied 'Hengelo-o-o', getiteld 'Paramaribo-o-o', stond twee maanden bovenaan de hitlijsten in Suriname. In Nederland werd het nummer ook een hit.

Champion city. Capital of the world, a city of all city

Refrein:

Paramaribo, Paramaribo-o-oo

Paramaribo, Paramaribo-o-oo

Bosje brug, overzicht, snel naar Waterkant
Cool breeze met me dawet en fiadoe in me hand

'T is de city van Damaru, Jörgen Rayman en King Blaai

Lachen en prisiri en me brada sa y'e tai

Lekker in een tori bij 't vat abra Torarica

Zus en Zo y' e boro Palmentuin go richting

Wanica

Srd-tjes in m'n zak gewoon in me patta

Mi e sen'a lobi gi wi ala mala

Refrein

Daar aan de Keizerstraat staat de synagoge en de moskee

Den tenap' lek' brada en da no wan man e fir' no way

Hopie chillen daar bij Krasje

Praat met elkaar

1. Welke sfeer roept dit lied bij je op?
2. Wat weet je over Paramaribo?
3. Welke talen kom je tegen in dit lied?
4. Welke woordjes zijn volgens jou typisch Surinaams en kun je begrijpen?
5. Welke woorden begrijp je niet? Kun je proberen hun betekenis af te leiden?

Gebruik eventueel het internet om naar meer informatie op zoek te gaan.

Met een lekker ijsje lief voor je smatje
Wordt het Zsa Zsa Su, Touché, El Molina of Havanna

Bun Cosy, Flambo, Nis, Asia de Su!

Paramaribo y'e tyar'en waka

En suma tesi yu, den musu drai kon baka

Refrein

Paramaribo, no stress, pure ontspanning

Valt alles van je af direct al na de landing

Deuren open, heb je het al geroken?

Regenwoud, Amazone. Welkom in de tropen!

Waar we niet lopen, maar lekker wandelen

Chillen Ondrobon, nooit alleen maar met

anderen

Ala yari so, dit zal nooit veranderen

Paramaribo na gi wi ala!

Refrein

Paramaribo, feesten doe je zo

Radio keihard voor de Morning Show

Je kan het speed up maar kan het in slow mo

Paramaribo. Stad van de indianen